

મોક્ષ પિતામહ

૧૧/૮/૬૫ ૩૧/૮/૬૫

૨૬૨૮

૩૪

॥ શ્રીગણેશાય નમઃ ॥

બ્રહ્મચારી

મોક્ષપિતામહ

(શ્રી હઠ)

નાટકનાં ગાયનો.

મોરબી આર્ય સુબોધ નાટક મંડળી માટે

૨મી પ્રસિદ્ધ કરનાર

મૂળજી આશારામ ઓઝા.

મોરબી આ. સુ. નાટક મંડળીના માલિક

આવૃત્તિ પહેલી પ્રત દશ હજાર

આ પુસ્તક ગુજરાતી પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં મણિલાલ ઇચ્છારામ

દેશાઈએ છાપ્યું, સાસુન બિલ્ડિંગ્સ, કોટ-મુળઈ

સવત્ ૧૯૧૬

સને ૧૯૧૩

મૂલ્ય બે આના.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ
અમદાવાદ
ગુજરાતી કાંપોરાઈટ-સંગ્રહ

૩૧૧૨
૪૫૪૮

[અન્ય સ્વામિત્વના સર્વ હક્ક છપાવી રચી પ્રસિદ્ધ કર્તાએ રજીસ્ટર
નોંધાવી સ્વાધીન રાખ્યા છે માટે તેમની રજા સિવાય]
કોઈએ છાપવું 'અપાવવું કે બજવવું નહિ]

गजरात विद्यापीठ ग्रंथालय

नगरा का रागवि-प्रभाग

अनकमाई ५५४ १।१

पुस्तक नं० लक्ष्मिपिनान २

प्राप्त

ભૂમિકા.

આ નાટકની વસ્તુસકલના મહાભારતમાથી ચુટેલી છે. અને તે સનાતન ધર્મમા પ્રસિદ્ધ છે આર્યોમા બ્રહ્મચર્યને કેવુ મહત્વવાળુ માન્યુ છે, તે બીજમપિતામહના ચરિત્ર પરથી અવલોકન કરતાં આપણી દષ્ટિ બ્રહ્મચર્ય તરફ વળે તો દીર્ઘાયુષ્ થવાનો એ મુખ્ય પાયો છે, જે બીજમે પ્રતિપાલન કરવાથી કાળ પશુ તેની ધ્વજા વિરુદ્ધ બક્ષણુ કરવા અસમર્થ હોતો, એવો ધીરોદાત્ત આ નાટકનો ઉપનાયક છે

વસ્તુની શરુઆત કાશી રાજને ત્યાં તેની ત્રણ પુત્રોએના સ્વય-વરથી થાય છે, આર્યવર્તના મહાન્ ભૂપતિયોની સમક્ષ બ્રહ્મચર્ય વ્રત ધારી બીજમ પોતાના ઓરમાન નાના ભાઈ માટે ત્રણે કન્યાઓનુ હરણુ કરી પિતૃભાક્તની છાપ પાડે છે, જે પ્રાચીન આર્યક્ષાત્ર ધર્મને શોભાવનાર તથા પાશ્ચાત્ય સસારના મોહમા તણાતા આધુનિક સુધારકાને પ્રાચીન આર્ય સસારની શ્રેષ્ઠતાનુ જ્ઞાન કરાવનાર છે

પુનર્જન્મનું પ્રતિપાદન, કરેલા સકલ્પો અવશ્ય ભોગવવાના જેથી શુભ સકલ્પો કરવાની પ્રવૃત્તિ કરવી, અધ્યાત્મયોગ વિના જીવ રહસ્ય વિરામ પામતો નથી, એ જે આર્ય ધર્મની શીલસુશ્રી, વેદના સાર રૂપ, ગીતાના ઉપદેશથી કર્તા અકર્તાનો ભ્રમ દૂર થતા આત્મા અવિનાશી અને ચૈતન્ય રૂપે સર્વત્ર છે એવા જ્ઞાનની પ્રાપ્તતા ઇત્યાદિ નાટક એ દુનિયાનુ ચિત્ર છે, એટલે થઈ ગયેલી વાતને યથા-સ્થિત દ્રશ્યરૂપે બતાવવી એનુ નામ નાટક, પ્રાચીન અને આધુનિક સમયમા ઉત્પન્ન થઈ સસારમાં પરિક્રમણુ કરી ગયેલી, જુદી જુદી વ્યક્તિયોના સમ્યચરિત્રોનું દિગ્દર્શન કરાવી જન-

વિજ્ઞાપિ

(૪)

સમાજમા ઉચ્ચભાવના પ્રગટાવવી, એ જ નાટકકારોનું મુખ્ય કર્તવ્ય છે સામ્રાટ સમયનું અનુભવેલું ચિત્ર બતાવી જનસમાજમાં પ્રીતિપાત્ર થવું સહેલું છે, પણ નહિ અનુભવેલા પૂર્વ કાળનું ચિત્ર બતાવી પ્રેમ-પાત્ર થવું એ અતિ દુર્ધટ છે

સ્ત્રીઓના પ્રાધાન્યપણના ચરિત્રો નાટક તખ્તા પર ધારે આકર્ષક થાય છે, તેવા જુદા જુદા આળેખાયલા સસારી પ્રયોગો પ્રેક્ષકાની નજર સમક્ષ બજવાઈ ગયા છે, એટલે હું નવીન બતાવું છું એમ તો નથી, પણ સામ્રાટ સમયમા પૂર્વકાળનું જે વિચ્છરણ '૬, તેથી તે સમયના મહત્ત્વવાળા ચરિત્રો બતાવી જનસમૂહને વર્તમાન સમયનું જ્ઞાન કરાવવું એ મારે હેતુ છે તે પ્રમાણે મહા સતી અનસૂયા તથા સુકન્યા-સાવિત્રીના પાતિવ્રત્ય પ્રભાવવાળા ચરિત્રોનું અવલોકન આપ કરી ગયા, જે સ્ત્રીઓને વિશેષ માનપ્રદ છે કોઈ શૂરવીરતામા, કોઈ ગૃહસસારમા અને કોઈ ભક્તિ પદમા ઉજ્જવળ થઈ ગયેલી છે, તેજ પ્રમાણે આજનો વિષય હકનો છે, સ્ત્રી હઠ ચડે તો કેટલી ઉથલ-પાથલ કરી ક્યા સુધી પહોંચી શકે છે, તથા મહાન્ યોદ્ધાને પણ કેવી પ્રાયર કરે છે તેવું સ્ત્રીસ્વભાવનું ચિત્ર આપ સમક્ષ રજુ કરું છું તેને યોગ્ય ન્યાય આપશો

નાટકનો વિષય બહુ ગહન છે તેમા સાક્ષર વર્ગને પ્રસન્ન કરવા એ તો મહા મુશ્કેલ છે, મારા જેવા નાટકકારે નાટકના લેખક કહેવરાવવું એ અતિશયોક્તિવાળું ગણાય. તોપણ ખુલ નહિ તો ખુલની પાખડી તુલ્ય મહા સતી અનસૂયા તથા સુકન્યા-સાવિત્રીના નાટકો રંગ ભૂમિપર મારા તરફથી રજુ કરવામા આવ્યા, જે પ્રેક્ષકોને

(૫)

રુચિકર નીવડવાથી મારા કર્તવ્યનું સાક્ષ્ય મારી તેવોજ પ્રયાસ જરૂરી
ગણી, આ ત્રીજી નાટક નવીન પ્રદેશનું જનસમાજને કેવું રુચિકર
થાય છે, તે જોવાની આકાંક્ષા રાખુ છું હું લેખક નથી પણ વિદ્વાનોના
વિચારોનું અનુકરણ કરનારો નાટકકાર છું, તે આશા રાખુ છું કે-દોષ
દૂર કરી હસ સમાન સારગ્રાહી દષ્ટિ અવલખાવશે।

મૂળજી આશારામ ઝોઝા,
કર્તા

॥ ॐ તત્સત્ પરમાત્મને નમઃ ॥

ભીષ્મપિતામહ

નાટકની પ્રવેશવાર ટુંક હકીકત

-~□□□□□□□□~

અક ૧ લો.

મગળાચરણ—સૂત્રધાર અને નટીનુ આધુનિક નાટકો સમર્થ વિવેચન, અને સ્ત્રી પ્રશસા

પ્રવેશ ૧ લો—કાશી વિશ્વનાથનુ મંદિર—કાશી રાજની મોટી પુત્રી અબ્બા પોતાની સખીઓ સહ કાશીવિશ્વનાથના પૂજનાર્થે આવે છે કુવામાથી જળ સિચ્ચતા અબ્બાનો હાર કુવામા સરી પડે છે, તેથી તે આકુળવ્યાકુળ થાય છે દરમ્યાનમા સ્વયંવરમા આવેલા શાલ્વદેશના રાજા શાલ્વનુ આગમન શાલ્વે પોતાની બાણુ વિદ્યાથી કુવામાથી હાર કાઢી આપવો, તેથી અબ્બા તેની ધનુર્વિદ્યાપર મોહાસક્ત થઈ તેની સાથે ગાધર્વ લગ્નથી જોડાય છે

પ્રવેશ ૨ જો—કાશીરાજનો બગીચો—કાશીરાજની ત્રણે પુત્રીઓ બની ડની સ્વયંવરમા જવા નીકળેલી છે, દરમ્યાન ભીષ્મ તેમનુ હરણ કરે છે

(૭)

પ્રવેશ ૩ બો—તર્કશકરનું ધર-તેની સ્ત્રી વખતીનો કલહ

પ્રવેશ ૪ થો—હસ્તિનાપુરમાં સત્યવતીનો દરબાર-ત્રણે કન્યાને સાથે લઈ બીજમ આવે છે, અબ્બા શાલ્વ સાથે ગાધર્વ લગ્નથી પરણી છું એમ વિનવવાથી તેને શાલ્વ પાસે જવાની રજા આપે છે, અને નાની બે કન્યા સાથે વિચિત્રવીર્યને પરણાવવાનું નક્કી કરે છે

પ્રવેશ ૫ મો—શાલ્વની ભ્રમતા-અબ્બા શાલ્વ પાસે આવે છે, પણ તેને બીજમ હરી જવાથી તે તેનો તિરસ્કાર કરે છે

પ્રવેશ ૬ ક્રો—પરશુરામનો આશ્રમ-અબ્બા આવે છે, વાનપ્રસ્થ થયેલા તેના માતામહ હોત્રવાહન રાજનો ત્યા તેને ભેટો થાય છે તેમની પાસે પોતાની દુર્દશાનો રુદનાલાપ, તેથી પરશુરામ શરણાગતને શરણુ આપી અબ્બાને લઈ બીજમ પાસે મૂકવા જાય છે

પ્રવેશ ૭ મો—દુપદ રાજની તપશ્ચર્યા--સા જ્યૌતિલિંગે મહા-દેવનું પ્રાગટ્ય, બીજમનો નાશ કરે તેવો દુપદને વર

પ્રવેશ ૮ મો—રણસગ્રામ-બીજમ અબ્બાને ગ્રહણ કરતા નથી, તેથી પરશુરામનો ક્રોધ, અને વચ્ચે ત્રેવીસ દિવસ યુદ્ધ, છેવટે દેવતાઓ વગેરે વચ્ચે પડી યુદ્ધ અટકાવે છે પરશુરામે અબ્બાને પોતે નિરુપાય હોવાનું જણાવતા બીજમને મારવાની અબ્બાની દૃઢ પ્રતિજ્ઞા

પ્રવેશ ૯ મો—તર્કશકર પોતાની સ્ત્રી વખતીને પાસરી કરવા બીજ સ્ત્રી પરણી લાવે છે, મુહૂર્તમાજ બે સ્ત્રીનો કકાસ, અને તર્કશકરનું માથું કુટવું

પ્રવેશ ૧૦ મો—અબ્બાની તપશ્ચર્યા-અબ્બાને મહાદેવ પ્રસન્ન થઈ;

(૮)

બીજાને મારવાનો વર આપી અદસ્ય થાય છે સમાધિ સ્થિતિમા અમાનો આત્મા, કગેલા સકલ્પો ભોગવવા લિગ શરીર ધારણ કરી દુપદને લાગ્ય છે

અક ૨ જો.

પ્રવેશ ૧ લો—દુપદને લા જન્મેલી અમાને મહાદેવના વર-દાનના ભરુસાથી પુત્રમા ખપાવી શિખડી નામ રાખે છે પણ તે ઉમર લાયક થતા પુરુષ ન થઈ, તેથી દુપદ તથા રાણી વિમાસણમા પડે છે અને લોકલજ્જથી તેને પરણાવવાનો નિશ્ચય કરે છે

પ્રવેશ ૨ જો—શિખડી સ્ત્રી પોપાકમા—તેની માતાનુ આવવુ શિખડીને સ્ત્રી પોપાકમા જોઈ ગુસ્સે થવુ હિરણ્યવર્મા રાજાની પુત્રી કુસુમાવલી સાથે તેને પરણાવવા સમજાવવુ પણ શિખડી તેમ કરવા ના કહે છે, પણ મહાદેવનુ વચન સત્ય થશે એમ સમજાવી એની મા પગણવાની હા પડાવે છે.

પ્રવેશ ૩ જો—દેવતાઓના ભડારી કુબેર પોતાના મેવક સ્થુ-ણાકર્ણ યક્ષપર તુપ્પમાન થઈ, તેને વૈભવોથી ભરપુર ઉત્તમ મહેલ બંધીસ કરી, તેનુ બાકી રહેલુ આયુષ આનન્દમા ગુજારવા તેને નોક-રીથી ફારકત કરે છે

પ્રવેશ ૪ થો—તર્કરાકરની દુર્દશા—એ સ્ત્રીની તાણાતાણીમા ટાંકામા પડે છે, તે જોઈ જુની સ્ત્રી વખતી ગભરાઈ નાસી જાય છે અને પાછળથી તર્કરાકર પણ સન્યાસી થવા જગલમા જાય છે

પ્રવેશ ૫ મો—શિખડીની સ્ત્રી કુસુમાવલીનો પરણવા પછીનો

(૯)

આનંદ, શિખડીની મુઝવણ, સ્ત્રી પુરુષની ભેટાભેટી, શિખડીનું પોગળ
ખુલ્લું થતા પોતાની સ્ત્રી પાસે શરમાવું

પ્રવેશ ૬ કુલે—રામસ્વામીના આશ્રમમા તર્કશકરે આવી સન્ય-
સ્તની યાચના કરવી, ત્યાં તેના દીકરા વિશ્રામનો ભેટો, અને જણનું
વનિતા વિશ્રામમા વખતી પાસે જવું

પ્રવેશ ૭ મો—સ્ત્રીની સાથે પોતાના લગ્નથી દુઃખમાવલીની સતા-
પજનક સ્થિતિ, ત્યાં તેની સાસુનું શિખડીના તપાસ માટે આવવું, પોતાનો
પતિ સ્ત્રી છે, એવું મર્મમા સાસુને સમજાવવું, પોગળ ખુલ્લું થએલું
જાણી રાણીની વિમાસણ

પ્રવેશ ૮ મો—કુળેરે સ્થુણાકર્ણુ યક્ષને બક્ષીસ કરેલો મહેલ—
ત્યાં શિખડીનું આવવું તેની ધ્યાનનક સ્થિતિથી સ્થુણાકર્ણુનું પ્રસન્ન
થવું, અને પોતાની સિદ્ધિના બળથી પોતાનું પુરુષ ચિહ્ન થોડા વખત
માટે શિખડીને આપી તેનું સ્ત્રીપણ પોતે ગ્રહણ કરવું, ચિન્હો બદલા-
વાથી શિખડીને પુરુષના ઉદ્ગારો ઉદ્ભવવા, તથા સ્થુણાકર્ણુને સ્ત્રીપ-
ણના ભાવ પ્રગટવા શિકાગે નીકળેલા શાલ્વનું આગમન. સ્ત્રી થએલા
સ્થુણાકર્ણુનું તેના પર મોહાસક્ત થઈ બનેનું વિહારમા પડવું, ત્યાં કુળેરનું
અચાનક આવવું, સ્થુણાકર્ણુને સ્ત્રી રૂપમા પુરુષની સાથે, વિહારમા
પડેલો જોઈ, ગુસ્સે થઈ સ્ત્રી તરીકે કાયમ રહેવાનો શાપ આપવો

પ્રવેશ ૯ મો—પુરુષ થઈ આવેલા શિખડીનો પોતાની આ
દુઃખમાવલી સાથે પતિ પત્ની તરીકેનો પ્રેમ તથા આનંદ

પ્રવેશ ૧૦ મો—શાલ્વ તથા સ્થુણાકર્ણુ સ્ત્રીનો પ્રેમવિનોદ ત્યાં
શિખડીનું આવવું. બીજમ પડશે ત્યાં સુધી પોતાને પુરુષપણ કાયમ
રહેશે એવું સાબળવાથી આનંદ થવો, અને મહાદેવના વચનની સત્યતા.

(૧૦)

અંક ૩ જો.

પ્રવેશ ૧ લો—મહાભારતના યુદ્ધનો આરભ યુદ્ધમાં નિવૃત્ત રહે-
વાથી સહાર થતો અટકશે એમ ભીષ્મને વ્યાસનું સૂચન

પ્રવેશ ૨ જો—કુરુક્ષેત્ર-અર્જુનને પોતાની સામે લડવા ઉભેલા
સંબંધીઓને જોવાથી મોહ થવો, શ્રીકૃષ્ણે ગીતાનો ધર્મોપદેશ કરી રણ
યુદ્ધ કરવા તેને દ્રઢ કરવો

પ્રવેશ ૩ જો—દુર્યોધન તથા દુઃશાસન અને અર્જુન તથા શિખડી-
યુદ્ધ સંબંધીની મસલત-ભીષ્મે ૬૫ દિવસ મહા સહાર કરી છેવટ
શિખડીને સામો જોઈ પ્રહાર કરતા નથી પણ શિખડી પૂર્વના વેરનું
સ્મરણ આપી તેને મારે છે, ભીષ્મ પડે છે

પ્રવેશ ૪ થો—અખાએ સ્થાપેલા વનિતા વિશ્રામમાં વખતી
અધ્યક્ષ તરીકે રહેલી છે, ત્યાં નવી તથા જોડતીનું આગમન, તેજ
પ્રસંગે તર્કશકરને લઈ વિશ્રામે પ્રવેશ કરવો, સૌની ઓળખાણ તથા ભેટો

પ્રવેશ ૫ મો—શાલ્વ તથા સ્યુણકર્ણી સ્ત્રીનું છુટા થવું, ત્યાં
અચાનક અખાનું આવવું, શાલ્વને સ્વયંવરમાં પ્રથમ જે વરમાળા આ-
શાપવાની હતી તેજ વરમાળા મહા વિટળના ભોગવી, પૂર્વના સકલ્પ બળથી
શાલ્વને આરોપવી, બનેના મનની શાન્તિ અને તેથી ઉપજતો પૂર્ણાન્દ.

પ્રવેશ ૬ હો—ભીષ્મ બાણશય્યાપર-સૌને લડાઈથી નિવૃત્ત થવા
ઉપદેશ કરવો પાડવાને ધન્યવાદ આપવો, જેથી દ્વેષીલા કૌરવોનું
ગુસ્સે થઈ આલ્યા જવું, ભીષ્મનો અતકાળ તેની છેવટની ઇચ્છાનુસાર
શ્રીકૃષ્ણ પરમાત્માના ચતુર્ભુજ સ્વરૂપના દર્શન અને નાટકની સમાપ્તિ.

૪૬૪૮ (૧૧)

મુખ્ય પાત્રો.

- ભીષ્મ—હસ્તિનાપુરના શાતનુ રાજાના પુત્ર
વિચિત્રવીર્ય—શાતનુનો નાનો પુત્ર, ભીષ્મનો આરમાન ભાઈ.
વ્યાસ—પરાશર મુનિના પુત્ર, સત્યવતી (મત્સ્યગંધા)થી ઉત્પન્ન થયેલા
નારદ—બ્રહ્મર્ષિ
શાલ્ય—શાલ્ય દેશનો રાજા
કાશીરાજા—અખા, અખાશિકા તથા અમિકાનો પિતા, કાશીનો રાજા
કુબેર—દેવોના ભંડારના અધ્યક્ષ
સ્થુલાકર્ણ—કુબેરનો સેવક (યક્ષ)
દ્રુપદ—શિખડીનો પિતા, દ્રુપદ નગરીનો રાજા.
શિખડી—અખાનો પુત્રજન્મ, દ્રુપદનો પુત્ર
શ્રીકૃષ્ણ—દ્વારકાધીશ, પાંડવોના સહાયક
દુર્યોધન } ધૃતરાષ્ટ્રના પુત્રો, કૌરવો.
દુરશાસન }
દ્રોણ—કૌરવોને ધનુર્વિદ્યા શીખવનાર આચાર્ય
યુધિષ્ઠિર }
ભીમ } પાંડવો
અર્જુન }
સહદેવ }
નકુલ }
- પરશુરામ—વિષ્ણુ ભગવાનના છઠ્ઠા અવતાર, જમદગ્નિ મુનિના પુત્ર.

(૧૨)

હોત્રવાહુન—અખાના પિતામહ (વાનપ્રસ્થ થએલા)

તર્કશકર—બ્રાહ્મણ

વિશ્રામ—તર્કશકરનો પુત્ર

અખા

અખાલિકા } કાશીરાજની પુત્રીઓ
અંબિકા }

સત્યવતી—ભીષ્મની ઓરમાન મા, શાતનુની રાણી (મત્સ્યગંધા)

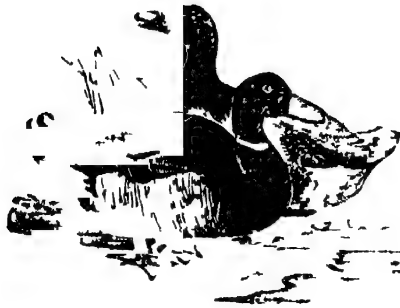
દુપદરાણી—દુપદરાજની રાણી, શિખડીની મા

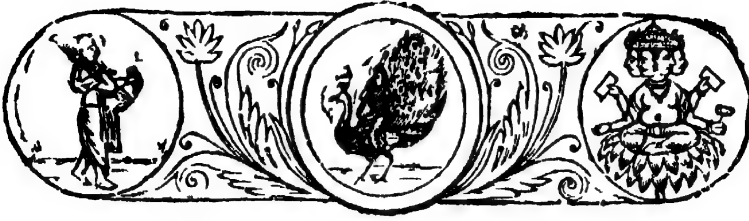
સ્થુણાકર્ણી—શાપીત થએલ સ્થુણાકર્ણ યક્ષ, સ્ત્રીરૂપે

વખતી } તર્કશકરની સ્ત્રીઓ
નવી }

જોઈતી—તર્કશકરની સ્ત્રી વખતીની દીકરી

તે સિવાય—સ્વયંવરમાં આવેલા રાજાઓ, સેવકો, સૈનિકો, વસુઓ,
ઋષિઓ, બ્રાહ્મણો, યક્ષો, રામસ્વામી, સખીઓ, દારીઓ
વાગગનાઓ, ગંગા વગેરે

ભીષ્મપિતામહ નાટકનાં ગાયનો.

સૂત્રધાર—

મગળાયરણ.

નમુ નિરજન ઇશ તમોને, જ્યાં જોઉં ત્યાં તુ નો તુ
નિરાકાર સાકાર ભાસે, સ્વધમ્જાએ તુ પ્રકાશે,
નેતી નેતી વેદ પોકાગે, ગુણાતીત તે તુ નો તુ—નમુ
જનસમાજની કર તુ શુદ્ધિ, ગુણુ ગ્રાહકની પ્રગટે શુદ્ધિ,
ઘટ ઘટ વ્યાપક રહ્યો હૃદયમા, આત્મસ્વરૂપે તુ નો તુ—નમુ

આળાયો—

૨

ગૃહસ્થાશ્રમની શોભા સધળી, નારીથી સચવાય,
તે નારીને કહો નઠારી, એ કેવો અન્યાય—ગૃહસ્થાશ્રમ
અવનિમા ઉપજ્યા એ સાથે, પુરુષ પ્રકૃતિ રહ્યા સગાથે,
વશ વૃદ્ધિ જેના થકી થાય, એથી ઉત્તમ કયુ કહેવાય,

તે નારીને—ગૃહસ્થાશ્રમ

નારી વિના કહો કેણુ નિપજ્યા, સાર્વભૌમ પણુ એથી ઉપજ્યા,
ધ્રુવ પ્રહ્લાદ અને યદુરાય, એની પણુ નારી મા થાય,

તે નારીને—ગૃહસ્થાશ્રમ

જગતની જે આદ્યશક્તિ, નારી રૂપે પ્રત્યક્ષ પ્રગટી,
ગૃહિણી ગૃહ દેવી ગણાય, રિદ્ધિ સિદ્ધિ ત્યાં દેખાય,

તે નારીને—ગૃહસ્થાશ્રમ

(૧૪)

અંબા વગેરે—

૩

મગળ કરજો મહેશ્વર, જય જય થકર ઉમાપતિ—જય જય
વિષધર વિષહર વિષયન ચહાતી,
ગૌરી નાચના ગુણને ગાતી,
દેજો નિર્મળ મતિ (૨) શકર.
મદનારિ અરિના મદ હરજો,
ત્રિપુરારિ રિપુને સહરજો,
શુદ્ધ ભાવે કરુ સ્તુતિ (૨) શકર.

અંબા—

૪

કોઈ કાઠો જળ બહાર, મારો હૈયાનો હાર,
હૈયાનો હાર, જોખનીયાનો શણગાર—કોઈ
મોઢા મૂલના મારા મોતી નદાશે,
કચરે પુરાઈને કચરાળા થાશે,
કઠિ ઉભી હાર તણી આશે,
કરુ છુ પોકાર, હું કરુ છુ પોકાર—કોઈ.

શાલ્ય—

૫

માનું માનું મધુરી આભાર, તમારો—માનું.
દીલ દેખી તમારુ ઉદાર,
અપાર દીલ દેખી તમારુ ઉદાર—માનું.

અંબા—આજ પામી હું હૈયાનો હાર,

એ છે મોટો તમારો ઉપકાર;

શાલ્ય—તમારો હાર તમને આપ્યો, એમાં ઉપકાર શાનો ?

(૧૫)

અંબા—હારને બદલે હાર આપ્યો, તેમાં ઉદારતા શાની ?
પરખી પરાક્રમ પ્રેમે,
આ દીલ હવે દીધું મેં તમને દીલદાર (૨) માનું

સખીઓ—

૬

બની ઠની ચાલીરે, પ્રેમદા પ્રેમ બગીચે રમવા
માળણુ વેષ ધરીને શાણી,
લેવા સુમન મન હરખાણી,
રમણી રસીલી રસરાણી— બની ઠની.
પુષ્પ ગુલાબ પસંદ કરવાને,
મનનો માન્યો વર વરવાને,
પરખી પુરુષ પુણ્યશાળી— બની ઠની
શોભાવે રૂપ રંગ, લોભાવે અગ ઢગ,
કીર્તિ દિગતમાં પસારી,
ઐવા નરેશ પુષ્પ કાશીના બાગમાં,
ખીલ્યા ખીલાવવા કુમારી સાહેલડી—શોભાવે
પેખી પ્રિય ગુલાબ, ગાંડી થઈ ગુલદાવદી,
દીલે ન રહેતાં દાબ, પિયુ પિયુ અથુકે સુંદરી.
પિયુનો પ્રેમ પરાગ, જગ છવરાઈ છલકતો;
ઝીલીએ અનુરાગ, રમણી રસ સાગર બની—બની ઠની

અંબા—

૭

એક પત્નીના પિયુની પ્રેમી, બૂપણુ સહિતું લેખાય,
એ દંપતીના લાડ કોડ સૌ, સંસારે સુખથી સચવાય.

(૧૬)

પરખી પ્રેમ અખડ પ્રભુ પણુ, સકટ સમયે કરે સહાય,
જીએ સુકન્યા સાવિત્રી જે, સતીમા મુગટ મણિ દેખાય—એ દપતી.
એક પલોત્રત રામચન્દ્રનુ, પામ્યા જનક સુતા ન્યાં ન્યાય,
અખડ પ્રેમ વડે એ દપતી, ઈશ્વર રૂપે બધે પૂજાય—એ દપતી

સખીઓ—

૮

રૂડા રૂપાળા બહુ બહુ જોયા, પણ અતરના મેલા,
ઉપર ધ્રામણા સરીખા, અદર ઝેર ભરેલા
ચદન વૃક્ષ સાપ રહે તેમ, સજ્જનમા દુર્જન ખળછે,
સુગંધથી સમજશે સઘળા, કસ્તુરી કે કાળજી છે—રૂડા
કરી આકરી પુરપ પરીક્ષા, ગુણના સાગર ગોતી લ્યો,
તજી રાખ શેવાળ સમાને, મહા મૂલ્યના મોતી લ્યો—રૂડા

અંખિકા, અખાલિકા—

૯

ન્યારા ન્યારા ઉભરાણા, ટોળે ટોળા ભરાણા,
તેના હામ કે ઠેકાણા, જાણ્યા વિણ વરશું નહિ—ન્યારા
રૂપરંગ પર મોહી, મરે પતંગ દીપક જોઈ,
મિથ્યા તેજમા અજોઈ, કઠે હાર ધરશું નહિ—ન્યારા
શુદ્ધ ક્ષત્રિય વર જોશું, મનહર ગુણિયલપર મહોશું
દીવો હાથમાં લઈ બહેની, કુવામાં પડી મરશું નહિ—ન્યારા

અંખા વગેરે—

૧૦

બળવાન વિધિના લેખ, બહેની, બળવાન વિધિના લેખ,
એમા થાય નહિ મીન મેખ—

બહેની

અખા—એક ગુલાબના ફુલડા બહેની, માળીની છાંયે વેચાય,
એક ચડે મહાદેવને, બીજી પગ તળે કચરાય—એમાં

(૧૭)

સખીઓ—પખીના મેળાની પેઠે પિતા ઘેર, પુત્રીઓ મેળા થાય,
પિયર મેળો બે પહેારનો, તજી લાગ્ય લખે ઘેર જાય—એમા

શાલ્વ—

૧૧

ગામા બળહારિણી, પુરુષ મન મારિણી (૨)

સુખ સમજીને ધચ્છી સ્યામા,
પણુ હરતી વપુ કાન્તિ વામા,
શરીર સારિણી વિદારિણી—પુરુષ

અબા—

૧૨

શી શિર જોરી શાલ્વ તમારી, ધિક્ક ધિક્ક છે કહું પોકારી,
નમેરા નરની ક્યા થઈ નારી, વિધાતાએ કરી ખુવારી—શી શિર.
પોતાને સદ્ગુણી માને, અબળામા અવગુણુ જાણે,
દગો દીઓ છો ખરેજ ટાણે, વચન ભગ કરો અવિચારી—શી શિર.
હાર અરપતા ક્યા ભોગ ભાગ્યા, હાથના કર્યા હૈયે વાગ્યા,
મોત ન આવે મોટે માગ્યા, કાઢો છો તમે તુચ્છકારી—શી શિર

અબા—

૧૩

મારા અતરની અભિલાષા, બીજમે નષ્ટ કરી હરી જતા,
મારુ જીવીત કર્યું ઝેર (૨) ક્યા જઈ વિરામુ દુ ખી દુહિતા
લાડે ઢાડે ઉછેરી પ્રેમથી, પરણાવવા પતિ સાથ,
રચ્યો સ્વયંવર ધામધુમથી, ઉપજ્યો ત્યા ઉત્પાત મારાં
સાસરે શોભે પુત્રી પનોતી, રૂકું શોધે મા બાપ,
વણુસાજુ સુખકુ બીજમે અમારુ, એહ બાળે સતાપ. માગં

(૧૮)

અંબા—

૧૪

નમસ્કાર છે ગુરુજનોને, સુણો પ્રતિજ્ઞા મારી,
અબળા છું પણ પ્રબળા સમજો, સ્ત્રી હઠ વિચારી
છું પરશુરામની ફરશી, તે બીજમ લોહીની તરશી,
સરવે—સાહસ બાળા નહિ કર એવું, બીજમ બ્રહ્મચારી,
અંબા—બ્રહ્મચારી પણ જોશે પ્રભુતા, સ્ત્રી સીતમગારી નમસ્કાર૦
હું પ્રસન્ન શિવને કરીશ, મુજ ભુજથી બીજમ હણીશ,
વર મેળવી પુરુષ બનીને, વેર હું લેનારી નમસ્કાર૦

તર્કશકર—

૧૫

જેઈ લ્યો કરમની કઠણાઈ, જે નારીના નાથની નવાઈ (૨)
એકમા ન ફાળ્યા, ત્યા બીજને લાળ્યા, એ પણ એનાથી સવાઈ-
જે નારીના
શોક્ય શોક્યોનો ખાર, એનો આવે ન પાર, બરી આખોમા મણુ-
મણુ રાઈ—જે નારીના
બૂલે ચૂકે ન વરશો, જે નારી ન કરશો, ખરી દઉં છું રામ દુવાઈ-
જે નારીના.

આકાશવાણી—

૧૬

લિંગ શરીર અબાનુ, ચાલ્યું કર્મે નવીન તન ધરવા,
દુપદને ઘેર જન્મી, શકર વરથી બીજમને હરવા
અચેત દેહ અહિ રહેશે, જીવ જન્મીને કર્મો ભોગવશે,
કરી પુરા સકલ્પો, ફરી દેહ અબાનો મેળવશે

(૧૯)

અક ૨ જો.

રાણી—

૧૭

અન્નાણ્યુ નથી કાઠરે અતર્યામીથી,
ગુહ્ય ગુફામા ગુપ્ત કરેલો, સારા સાર વિચાર,
તે પણ સાક્ષી શ્રી હરિ સૌના, જાણે છે જગન્નાધાર—અન્નાણ્યુ
દુષ્ટ—પ્રભુ તણે દરબારે મળશે, પુણ્ય પાપનો ન્યાય,
દુધનુ વળતર દુધમા વળશે, પાણીનુ પાણીમા વળાયરે—અતર્યામી

શિખંડી—

૧૮

હરખી હિકુ પરણી મદિર માહે, શણગારે હું અગને સોહાવુંરે
લલવટ ટીલડી નેણુ સારુ, મોતીડે ચોક પુરાવું-ક્યારે,—હરખી
નીલાબર અગે આપતુ, પાયે નેપુર ઝણકારરે,
કર કકણુ ઝાઝરીયા ઝમકે, ઊરપર લટકે હાર-ક્યારે,—હરખી
ચપા વર્ણી સુદર ચોળી, વળી માહે ભાત ભરાવુંરે,
પાતળીયાને પ્રીતે ભેટુ, રુમ ઝુમ કરતી આવું-ક્યારે,—હરખી

શિખંડી—

૧૯

ત્તી શરીરના લક્ષણો મારા, શી રીતે છુપાશે,
નિતબ મોટા કેડ પાતળી, યુવા કેમ જળવાશે—માણ.
નેત્ર બાણુ મારા નહી છુપે, રમણી સમજી જશે,
જોબન મારુ હસ્ત મેળાપે, જરૂર ઉન્મત થાશે—માણ—ત્તી.
પોગળ મારું જરૂર ત્યાં તો, કન્યાને પરખાશે;
સાસરીયામા થશે ફજેતી, જીવ રખેને જશે—મારો—ત્તી

(૨૦)

વખતી—

૨૦

ચાલો ચાલો મદિરીયે મારે, નહિ જાત્રા દઉ શોક્યને દ્વારે (૨)
નવી—તાણાતાણીમા પડશે પ્રભાત, (૨) વધી જાવી છે વાત
તર્કશકર—ત્રુટી જાય એ હાથ, દુ ખ બારે—નહિં

તુતે જક્ષણી કે બક્ષણી ?

વખતી—બક્ષણી શોક્યને ખારે,

તર્કશકર—મને ટાકામા પાડશો અત્યારે—નહિં

નવી—મૂક્ય મૂક્યને શોક્ય એનો હાથ (૨) મોડી થઈ છે રાત.

તર્કશકર—હવે ખાઈશ લાત આવારે—નહિં

તર્કશકર—

૨૧

જગમા મેં જોયુ દુસ્કરમા દુસ્કર નારી વશ કરવી રે
લાખ ટકાના લાડ લડાવો, આપો ધનની કુચી,
પ્રલ શય્યામાં રાખો તોપણ, કહેશે મુજને ખુચી રે—જગમાં
સુવર્ણ ક્યારે કસ્તુરીનું, ખાતર દઈ પોષાય,
અમ્રત પાશે તોય લસણની, ગંધ કદી નહિ જાય રે—જગમાં
હાથી પર અકુશ કર્યો, કરી ઘોડા કાજ લગામ,
સ્ત્રી અકુશ કરવા ટાણેથુ, પ્રભુ ગયો તો ગામરે—જગમાં

સખીઓ—

૨૨

મીઠી મીઠી આખલીયાની ડાળરે, કાપલડી ટહુકા કરે,
સુણેના સાસુડીના બાળરે, સાદ તાણી તાણીને મરે
કાણુ જાણેરે એનો વિરહિણીનો વેશ,
વીતી જાણેરે જેનો પિયુડો પરદેશ,
ન રહે જાન તેને લેશ (૨) ઘેલી ફરે છુટે કેશ—વીતી જાણેરે

(૨૧)

જ્યા મન સાથે મન મળ્યું, ત્યા તન મન ધન ફૂલ,
અનધડથી અકાયના, પ્રીતલડીના મૂલ. કોણ જાણેરે—મીડી મીડી

કુસુમાવલી—

૨૩

પરણી વર કન્યા રમે, રજની રતિ રંગ ભોગ,
સ્વર્ગ મુખ કેમ પરહરો, પ્રથમ રાત વિયોગ
આઘા આઘા શુ જાઓ છો રીસમા, શુ જોડ્યું છે ચિત્ત જગદીશમા,
નીત પરણ્યા પિયુ ત્યારે પ્રીતથી, રહેવું હતું કુવારા એક ચિત્તથી—આઘા.
ત્યો લ્હાવો અવસર રડો જાય છે, મારા મનડામા કાઈ કાઈ થાય છે,
જાણે ચુપન આપી બીડુ બાથમા, રમશું રજની રૂડી રહી સાથમા—આઘા

કુસુમાવલી—

૨૪

ધન્ય ધન્ય દહાડો આજનો, મોહાગણ કીધી વહાલેરે,
દુધે ત્રુક્યા મેહુલા, મદિરમા મોહન મહાલેરે
આગળ ઉભી વાયુ ઢોળુ હુ, મારામનમા હરખી,
પ્રુલી અગમા ભોજન કરતા, સુદરવરને નિરખી—મોહન
મરકડો કરી સણુગટ વાળુ, સુદર સેજ સમારુ,
પાતળીયાના પગલા પ્રેમે, મારા ઉરપર ધારુ—મોહન
વાલમ સાથે તાળી દેતા, ખળકે કકણુ ચુડી,
સ્વામીનાથ સગાથે સગમ, રમશું રેણી રૂડી—મોહન

કુસુમાવલી—

૨૫

ના, ના, નહિ જવાય રંગ રસીયા (૨)
રંગ રસીયા, હવેતો ફસીયા,
સણુથા સમ મારા, જે અહિથી ખસીયા—નહિ

(૨૨)

કામણુગારા મોહન મારા, મુજ અતર વસીયા,
હાવ, ભાવ, લ્હાવતી રસીએ કરીયા-કરીયા નહિ.

કુસુમાવલી—

૨૬

જેનાં કામ તે જે કરે, અવર થકી નવ થાય,
શીયાળથી ગજ નવ મરે, બગલા હસ ન થાય
કદી નારીના નર બની આવશે,
તોય મારા અતરે નહિ ભાવશે,
કરો કોટી ઉપાય (૨) રમણીને નહિ રીઝાવશે

કુસુમાવલી—

૨૭

કન્યા સાથે કન્યા વરી લા, જોવું અને રોવું,
જોઈ પરસ્પર પળપળ બળવું, જીવીત વૃથા ખોવું (૨)
અરેરે, જોવું અને રોવું
તન મન બળતું નિશદિનરે, લાણુલાણુ મદન શર દુ ખદે,
શુ સહેવું, ક્યા કહેવું-કન્યા.

ત્રીનું સુખ છે પુરુષમા, નરતું સુખ છે નાર,
મુજને એથી ઉલટું, સુધરે શુ સસાર-તન મન
બગડયો ભવ અમ બેઉનો, ક્યા જઈને કહેવાય,
મુગાને સ્વપ્ન થયું, સમજી સમજી પસ્તાય-તન મન

સખીઓ—

૨૮

જખમના દરદો જખમી જાણેરે, વિણુ જખમી શુ જાણે,
મરદના ધા તો મરદ વખાણેરે, કાયર શુ જાણે.
આમ્ર સ્વાદર્મા કોઝીલ માણે, મેના દાડમ દાણે,

(૨૩)

હરખી હરખી હસ કમળના, કામળ તંતુ તાણેરે—
 બગલા શું બાણે-જખમના
 પતિ પત્ની માણે રતિ રસમાં, કામદેવને બાણે,
 શુ સમજે તે જોગી જન્મના, જે જગ મિથ્યા બાણેરે—
 બાણે તે બાણે-જખમના

શિખંડી—

૨૯

કયા ગર્ધ મમ બીરુતા, મદુતા, વનિતાના કયા ગયા વિચારો—કયા ગર્ધ
 ધન્ય ધન્ય છે પુરુષપણને, સ્પુરે અતિ ઉત્તમ ઉદ્ગારો—કયા ગર્ધ
 લલુતા મમતા પદુતા કટુતા, અતિ ચચળતા થર્ધ નિરમૂળ,
 સ્થિરતા ધીરતા સમતા સાથે, પામી પુરુષપણુ અનુકૂળ—કયા ગર્ધ
 બતાવુ જઘને પૂર્ણ પરાક્રમ, માનિનીના મદને કરુ મ્હાત,
 મદન જગમા રગ જમાવી, કરુ સુંદરીનુ મન શાત—કયા ગર્ધ

સ્થુણાકર્ણી—

૩૦

આ સ્ત્રી સ્વરૂપને જોતા જોતા મન મારુ હરખાય,
 પ્રગટે ઇચ્છા નવનવી ઉર, આનંદ અતિ ઉભરાય
 વચ્ચાબૂષણુ ધારણુ કરવા, મન મારુ લલચાય,
 ચચળ ચિત્ત રતિ સુખ માટે, અતિ અધીરુ થાય—આ સ્ત્રી
 લીધા મેં અનુભવ બનેનો, ઉત્તમ સ્ત્રી સમજાય,
 સ્ત્રીથી નર સસાર સુધારે, નહિ તો ભવ અથડાય—આ સ્ત્રી

સ્થુણાકર્ણી—

૩૧

ખીલ્યો ખીલ્યો જોબનીયાનો બાગ, આ સ્થિરસ્થાનક છે,
 શાલ્ય—તારા પ્રેમનો પુષ્પ પરાગ, જુદીજ બાનક છે

(૨૪)

સ્થુણાકર્ણી—તેમા થાઓ મુસાફર સ્થિર, ખેલ શુ પુષ્પ દેડે,
 શાલ્વ—દોળો શીતળમદ સમીર, સુદર પાલવડ
 સ્થુણાકર્ણી—દઢશ તાબુલ મારે હાથ, પ્રેમ રસ પીવાને,
 શાલ્વ—હિયશુ હિડોળા ખાટ, અધરામૃત લેવાને.
 સ્થુણાકર્ણી—મારા સ્નેહને ઝુલેઝુલ, જોખન ઝુકી રહ્યું,
 શાલ્વ—દિન રાત કહે તે કબુલ, મધુરુ તારુ કહ્યું—ખીલ્યો.

કુખેર—

૩૨

નમીજ સદા બળવાન, જગતમા નસીજ સદા બળવાન
 પુરુષાર્થ તે કયું મેવાનું, અર્ધ્ય ઉત્તમ સ્થાન,
 ભાત ભાતના ભોગો અર્ધ્યા, આરામ બદલ ઉપાન—જગતમા.
 અઢળક ધન અર્પે ચાકરને, માલીક કદરદાન,
 ચાકર કર્મે ચાકરી તે, કેમ લીધે આરામ—જગતમા.
 યક્ષા—કન્દરદાનની મેવા છોડી, સ્ત્રી બન્યો મેતાન,
 પગ ચપી કર નિલ પતિની, જા જાન કર દુરખાન—જગતમા
 શેઠ રીઝયા તારા પર પુરા, દીધા અમૂલ્ય દાન,
 સ્થુણાકર્ણી—ધર્મ કરતા ધાડ આરી, શાલ્વ તેના જમાન—જગતમા
 શાલ્વ—ધ્યારી અબા જાયારૂપે પણ, અતે થઈ તુ તુપ્પમાન,
 સ્થુણાકર્ણી—

અબા નહિ કહો સ્થુણાકર્ણી, મારા તો બે દિના મેહમાન—જગતમા.

શિખડી—

૩૩

કાન્તા સતુષ્ટ કરુ આવ હર્ષથી,
 મારી મનહરિણીથી કઈ અધિક નથી—કાન્તા.

(૨૫)

તનમન બલિહાર કરુ પ્રાણ પાથર,
મધુર અધર પાન કરી હૃદયમા ધર-કાન્તા
કુસુમાવલી-ધન્ય ધન્ય મુજ ભાગ્ય, સૌ મનોરથો ફળ્યા,
પ્રણય પિયુષ પામી પિયુ, વિરહ દુ ખ ટળ્યા-કાન્તા

શાલ્વ—

૩૪

તારા સમજે તારણી તુ મને સૌથી લાગે વહાલી વહાલી (૨)
વિલુ તેડ્યો તારા મનિમા, જે હુ આવ્યો ચાલી-તારા
સ્થુલાકર્ણી—વહાલ વિનાના વખાણુ કરે, તેનુ મુખ ન ગમે દીહુ,
શાલ્વ—પ્રોતલડીનુ વાટ વચન પણુ, લાગે મુજને મીહુ,
તારુ મુખકુ મલકે પળકે પળકે રસ છલકે રઢીયાળી-તારા
પ્રેમ પારામા બધાયો તે, કેમ શકુ હુ નાસી,
નાચુ છુ તુ જેમ નચાવે, ભલે કરે જગ હાસી,
સ્થુલાકર્ણી—શાને મનહર મારા કામણુગારા શરમાવો ગુણુશાળી-તારા

શાલ્વ—

૩૫

ધન્ય ધન્ય છે અખા તુજને, સ્ત્રી હઠ તારી સાચી,
ખરેખરી તુ પ્રેમ રંગીલી, નિશ્ચયમા નહિ કાચી
સ્થુલાકર્ણી—અખા જાયા બની પ્રેમદા, કરુ તમારુ પૂજન,
પતિવ્રતાના ધર્મ પ્રમાણે, અર્પ્યુ તન મન ધન
શિખડી—પ્રેમ પરીક્ષા પૂર્ણ આપી તે, ખરી હતી કે ખોટી
જન્મેજન્મના આપ પતિ છો, એ મુજ પ્રેમ કસોટી-ધન્ય.

(૨૬)

અકે ૩ જો.

વ્યાસ—

૩૬

જેને સ્વજન કુટુંબી કુપાત્ર મળે,
તેના સુખ તણી નવ આશ ફળે-જેને.
અતિ કયેશ થકી દીલતે કકળે,
વળી અમિ વિના દિન રાત બળે-જેને
જેના રનેહી સખધી સુપાત્ર ઠરે,
અહો તે જનનુ સદ્ભાગ્ય ખરે-જેને.
મનવાહિત ઇચ્છિત અર્થ સરે,
જન્મી જન જન્મ સફળ કરે-જેને.

વ્યાસ—

૩૭

અહો ધર્મ કર્મ વિશુ અખડ સુખડા ક્યાં મળશે ક્યાં મળશે,
પરભવના પાપો ક્યાં યજશે, તન મનના તાપો ક્યાં ટળશે-અહો
ઉચ્ચુ જોતા નર આખડશે, નીચુ જોતા ઉચ્ચા ચડશે,
પોતાનુ પોતાને નડશે, નહિ જળમાંથી માખણુ જડશે,
હરિ ચરણ શરણુ મા તાપ ત્રિવિધના સહુ ટળશે સહુ ટળશે-અહો.

અંબા—

૩૮

જોયુ આ જગત્ રમણિય તે જીવે મનસ્વી કદપેલુ,
તેમા સુખ દુર્ઘટ અતિ, પચ વિષયોથી તે ભરેલુ
કર્મરૂપી વટોળીયા મનુષ્યને, જ્યાં ત્યાં જગતમા અથડાવે,
સુખ દુઃખ અનિત્ય જાણ્યા છતાં, મન થકી વ્યાધિ પોતે ઠરાવે.
સત્ય સ્વરૂપ જાણ્યા વિના, જગતમાં શાંતિ ક્યાંથી એ પામે,
તૃષ્ણાની સત્તા તળે સરવજન, જીવ ક્યાં જઈ વિરામે.

(૨૭)

અતરમા અભિલાષા પ્રગટતા, પ્રાણીને પ્રેમમય એ બનાવે,
તેના રંગ ભગ કરતા રમણીને, ક્રોધ કર્મ ખૂરા કરાવે

અંબા—

૩૯

નથી સુલભ સસારી સુખડા, આ અવનીમા અનુભવીયુ રે,
બને જન્મમા ફરી ફરીને, જોઈ વળી ભવ તળીયુ રે
અતે સુખ માની સ્વામીમા, મનકું માર ફરીયુ રે,

શાદવ—રત્ન ગુમાવેલ પાછુ મળીયુ, નસીજ આજે વળીયુ રે

અંબા—પરણુવા આવી હતી સ્વામી, પાછી વાળી કાઢી ખામી,

પાય પડી પુછુ શિરનામી, કસોટીમા ઉતરી કે નકામી ?

શાદવ—પ્રેમ પુતળી ખરેખરી તુ, સ્થુણાકર્ણી થઈ ધરીયુ રે,

ભીષ્મ જેવા યોદ્ધા ભડનામી, હણી આવી તુ વિજય પામી

અંબા—પ્રેમ પુષ્પથી વધાવુ સ્વામી, સ્વીકારશે મમ અતર્યામી—

શાદવ—આવ હૃદય દેવી તુ મારી, જોઈ તુંને મન ઠરીયુ રે—નથી.

૪૦

ઈશ્વર—શાન્તિ શાન્તિ, સર્વત્ર શાન્તિ,

માયા—જીવન મુક્તિ વિના અશાન્તિ—શાન્તિ.

ઈશ્વર—અધુત્વ ભાવથી, પ્રસરે શાન્તિ,

માયા—આત્મર્શી વિના અશાન્તિ—શાન્તિ.

ઈશ્વર—બ્રહ્મમાં લીન થયે વિશ્રાન્તિ,

માયા—જીવપણી દળે જે બ્રાન્તિ—શાન્તિ.

શાન્તિ શાન્તિ શાન્તિ

સમાપ્ત.

મેશર્મ

નારાયણદાસ માણિકલાલની કું.

(લગવાન મથુરાંવાળા.) નાણાવટ-સુરત.

હર હમેશ સુનાના બ્રસલેટ, બાગડી, છેડા, નકલેસ,
એરીંગ, બુટી, વીટી, બટન્સ, મોહનમાળા, રાયણમાળા
વગેરે મશીન પાલીસ થયલા તૈયાર રહે છે.

પપેતી, દીવાળી, અને એવાજ બીજા શુભ પ્રસ-
ગોએ લેટ આપવા લાયક કચ્છ તથા ચીનાઈ વર્કના
ચાદી કામના ફલાવર વોઝ, ડીકાન્ટર વગેરે તૈયાર
રહે છે

અમારા સુના તથા ચાદી માટે ખાતરી રાખવી
કે તેમા કશો દગો નથી

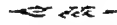

પ્રાણાયામ.

પ્રાણાયામ સબધી માહિતી આપનાર સર્વોત્તમ પુસ્તક તેમાં પ્રાણાયામ કેળુ કરી શકે છે. પ્રાણાયામથી શું લાભ થાય છે પ્રાણાયામથી જીવનની વૃદ્ધિ શી રીતે થઈ શકે છે. પ્રાણાયામનુ સ્વરૂપ પ્રાણાયામ કેવી રીતે કરવો વગેરે બીજી સેકડો ઉપયોગી બાબતનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે. પ્રાણાયામ બિલકુલ નહિ જાણનાર મનુષ્યને આ પુસ્તક ઘણુ ઉપયોગી થઈ પડે છે અઢીસે પૃષ્ઠના પુસ્તકનુ મૂલ્ય માત્ર આઠ આના.

કાવ્યકુસુમ.

જ્ઞાન, તત્ત્વવિચાર તથા લાઙ્ગતરસથી સંપૂર્ણ ભરેલા આધુનિક નાટકના લોકપ્રિય ગાયનના રાહમાં બનાવેલા પદોનો આ પુસ્તકમાં સંગ્રહ કરવામાં આવ્યો છે. પુસ્તકને સુંદર રીતે છપાવી શોભાવવામાં આવ્યું છે. તમે તેને મંગાવશો તો અવશ્ય પ્રસન્ન થશો કેમકે તેમાં ઘણા બોધક વિષયના પદો આવેલા છે.

મૂલ્ય આઠ આના.

ઉપરના બંને પુસ્તકો મળવાનું ઠેકાણુ

પ્રભુશંકર નિર્ભયરામ વ્યાસ.

તત્રી, ચંદ્રપ્રકાશ, ભાગાતળાવ-સુરત.

અમારી રાજ રજવાડામા વખણાતી “યાકુતીની નકલો” નીકળે છે માટે નકલીઆથી સલાળાને. અમારી બનાવેલ બાદ-શાહી યાકુતી અનંગ વિલાસ અમે કોઈને વેચવા આપેલ નથી. અમારી બનાવેલ યાકુતી માત્ર રાજકોટમા અમારા ઔષધાલય-માં જ મળે છે.

બાદશાહી યાકુતી.

(અનંગ વિલાસ.)

ગમે તે કારણથી શુભાવેલી તાકાત પાછી લાવે છે, પુરુષાતન કાયમ રાખે છે. સંસાર સુખ લોગવવા માટે દેશી અને યુનાની હવામાં ઉંચામાં ઉંચી હવા જોઈએ તો આ બાદશાહી યાકુતી અનંગ વિલાસ છે. આ રાજવંશી યાકુતી વીર્યાવકારના તમામ વ્યાધિ મટાડે છે અને વીર્ય ઘટ બનાવી ખરું પુરુષાતન આપે છે. રાજ રજવાડામા તથા શ્રીમત લોકોમાં આ હવા બહુ વખણાય છે ખરી મરદાઈ આપનાર અને નબળા માણસને પણ જીવાનની માફક જોરાવર બનાવનાર, આ હવાનો લાભ લેવા અમારી ખાસ ભલામણ છે. આ હવા વાપરવામાં કોઈ પણ જાતની પરેશની જરૂર નથી. ૪૦ ગોળીની ડબી એકના રૂપીઆ દશ.

ડાક્ટર કાલોદાસ મોતીરામ, રાજકોટ. (કાઠીયાવાડ.)

લમ, સાલગીરી અને એવા બીજા ખુશ પ્રસંગે આપ સાહેબો કોને યાદ કરશોજી ?

સુરતમાં દુક મુદતમાં પકાપેલી અને રાજા રજવાડાઓની ધરાકી મેળવી માન પામેલી એકજ શોપ છે, જ્યાં શુભ પ્રસંગો વખતે હીરા, માતી, માથુકનો ખંગડીઓ, બ્રેસલેટો, બુટ્ટીઓ વીંટીઓ, બટનો વગેરે અને સોનાના ચકચકીત મશીન પોલીશ અને અપ-ટુ-ડેટ ફેશનના દાગીના અને પ્રેઝન્ટ આપવા લાયક દરેક જાતનું ઉચ્ચ સીલવરવેરનું એક નાનું જેવું Exhibition હંમેશા આપ સાહેબની ખીજમતમાં તૈયાર છે જી

 સોના ચાંદી અને ઝવેરાતના ફેન્સી દાગીના

એક મ્યુઝીયમના આકારમાં ગોઠવવામાં આવ્યા છે

તો

એક વખત હમારા Exhibition Hall માં પધારવા બલામણુ કરીએ છીએજી

જ્યાં

ઠગાવાની બીલકુલ ધાસ્તી નથી.

કે. પ્રેમચંદ ભાંડુતવાળાની કું.

૧૫૭ કલુપીઠબજાર-સુરત.

જાહેર ખબર.

નીચેના પુસ્તકો મોરબી નાટક કંપનીનો બધા મુકામ હોય
લાથી, તથા મુખ્યમાં શુકસેલર એન એમ. ત્રિપાઠીની કુપની
તથા શુકસેલર વસનજી પરમાનંદ આહવાળા ઠે. કાળ્યાદેવી રોડ
અને અમદાવાદમાં શુકસેલર મહાદેવ રામચંદ્ર જાગૃષ્ટની દુકાનેથી
તથા વડોદરામાં શુકસેલર મોહનલાલ મન સુખરામ ઠે લહેરીપુર
દરવાજા પાસેની દુકાનેથી તથા સુરતમાં પ્રભુશંકર નિર્ભયરામ
વ્યાસ ઠે ભાગા તલાવની પાસેથી રોકડી કીમત મોકલી
અગર વેલ્યુ પેપલ પાર્સલથી મગાવી લેવાં

ભર્તૃહરિ નાટક મોટું (સચિત્ર)	૧-૪-૦
સદર ગાયન	૦-૨-૦
સતી અનસૂયા નાટક મોટું (સચિત્ર)	૧-૪-૦
સદર ગાયન	૦-૨-૦
આપરાજ નાટક મોટું	૧-૦-૦
સદર ગાયન	૦-૨-૦
રાજસિંહ નાટક મોટું .	૧-૦-૦
સદર ગાયન	૦-૨-૦
રાણકદેવી નાટક મોટું ...	૧-૦-૦
મદ - - -	૦-૨-૦
નિયારાજ નાટક મોટું . .	૧-૦-૦
સદર ગાયન	૦-૨-૦
ત્રિવિક્રમ નાટક મોટું	૧-૦-૦
સદર ગાયન .. .	૦-૨-૦

જાહેર પરમાર નાટક મોટું	૧-૦-૦
સદર ગાયન	૦-૨-૦
ચંદ્રહાસ નાટક મોટું	૧-૦-૦
સદર ગાયન	૦-૨-૦
કસવધ નાટકનાં ગાયન ..	૦-૨-૦
વીરબાળા નાટકના ગાયન	૦-૨-૦
દેવયાની નાટકના ગાયન	૦-૨-૦
રાજતરંગ નાટકના ગાયન	૦-૨-૦
વિષ્ણુ વિજયના ગાયન	૦-૨-૦
સરસ્વતી નાટકના ગાયન	૦-૨-૦
રમાશયજીત નાટકના ગાયન	૦-૨-૦
મહાલસા નાટકના ગાયન.	૦-૨-૦
અભરીષ નાટકના ગાયન	૦-૨-૦
સુકન્યા સાવિત્રી ના ગા	૦-૨-૦

મૂળજી આશારામ એજા.

